

УДК 55 (092)

ПЕТРУНЬ ВІКТОР ФЕДОРОВИЧ **(1 лютого 1922 р. – 6 січня 2005 р.)**

6 січня 2005 р. після важкої хвороби на вісімдесят третьому році життя пішов від нас Віктор Федорович Петрунь – відомий вчений і педагог у галузях мінералогії, мінераграфії, родовищ корисних копалин, стратиграфії, літології, четвертинної геології, і археології

В.Ф.Петрунь народився 1 лютого 1922 року в Одесі в сім'ї відомого вченого-географа, картографа, східнознавця Федора Євстафійовича Петруня (1894-1963 рр.). Батько Віктора Федоровича за сфабрикованою справою “офіцерської

контрреволюційної організації” був засуджений і перебував у засланні на Соловецьких островах з 1932 до 1937 р. Після звільнення Ф.Є.Петрунь до кінця життя працював на геолого-географічному факультеті Одеського національного університету ім. І.І.Мечнікова.

В 1939 р., закінчивши з відзнакою середню школу в Одесі, Віктор поступив до Ленінградського гірничого інституту, але навчання його було перерване у 1940 р. призовом на службу до військово-морського флоту. В.Ф.Петрунь пройшов усю війну, захищав від фашистів Ленінград, був нагороджений багатьма бойовими відзнаками: орденами “Красной звезды” і “Отечественной войны” II ступеню, медалями “За боевые заслуги”, “За оборону Ленинграда” та ін. Після війни Віктор Федорович закінчив навчання в інституті, одержав диплом гірничого інженера-геолога. Того ж року поступив до аспірантури Ленінградського гірничого інституту і у 1955 р. захистив кандидатську дисертацію з мінералогії та геології каситеритових родовищ Південного Примор'я на Далекому Сході.

Протягом навчання в аспірантурі і після її закінчення Віктор Федорович брав участь у численних геологічних експедиціях до Східного Сибіру і Далекого Сходу, Північного Казахстану та інших віддалених регіонів СРСР. Виконував польові роботи в зоні азово-

чорноморських степів, у Закарпатті, Середньому Придністров'ї, гірському і степовому Криму та інших регіонах України.

Починаючи з 1956 р., В.Ф.Петрунь протягом 14 років працював доцентом кафедри мінералогії, кристалографії і родовищ корисних копалин (у поточний час кафедра теоретичної і прикладної мінералогії) Криворізького гірничорудного інституту (нині Криворізький технічний університет). Читав лекційні курси і проводив лабораторні заняття з геології родовищ корисних копалин, промислових типів металевих і неметалевих корисних копалин, лабораторних методів їх дослідження. Віктор Федорович був зразковим викладачем: надзвичайно глибоко професійно підготовленим, мав широку ерудицію, був відповідальним і доброзичливим. Майже кожного дня до пізнього вечора його можна було бачити в аудиторіях і лабораторіях кафедри зі студентами, які займалися студентською науковою роботою, готували курсові і дипломні проекти. В його лекціях студентів приваблювали не тільки глибоке знання предмету, але й образність, культура мови.

Багато часу Віктор Федорович витрачав на вдосконалення навчального процесу, покращення його матеріального і методичного забезпечення. Він до ідеального стану відшліфував лабораторний курс методів дослідження мінеральної сировини. Написав близько 20 навчально-методичних посібників і вказівок з мінералогії, мінераграфії, курсу родовищ корисних копалин. Ще в шістдесятих роках приділяв велику увагу впровадженню в мінералогію і вчення про корисні копалини математичних методів нагромадження, обробки і аналізу інформації. Для близько тисячі випускників кафедри, в підготовці яких він брав участь, Віктор Федорович був взірцем як у професійній підготовці, так і в ставленні до роботи, колег і учнів.

В 1971 році Віктор Федорович повернувся до Одеси. Тут він працював у Одеському філіалі Інституту інженерно-технічних досліджень при Державному будівельному комітеті СРСР спочатку начальником геологічної партії, а протягом останніх років – головним спеціалістом з геології. В 1983 р. В.Ф.Петрунь вийшов на пенсію, але не припинив наукових досліджень. Вони були зосереджені, переважно, на мінералого-петрографічних і геологічних дослідженнях археологічних знахідок степової частини України.

Перші роботи в цьому напрямку були виконані Віктором Федоровичем ще в Криворізькому гірничорудному інституті. Останні двадцять років свого життя він присвятив їм основну увагу. Під час своїх перших археологічних експедицій у середині і наприкінці 80-х років двадцятого століття В.Ф.Петрунь відкрив низку древніх пам'яток, що фахівцями оцінюються як помітний вклад у розвиток археологічної науки України, Російської Федерації і Казахстану. В Україні найбільш крупними відкриттями були місцезнаходження людини раннього, середнього палеоліту і мезоліту в межах Кримського півострова і Закарпаття. Як польовий геолог-четвертинник він

високопрофесійно описав геоморфологію і стратиграфію, а також продатував низку відомих пам'яток кам'яного віку південної і центральної частин України.

Видатним є внесок В.Ф.Петруня в розвиток нового наукового напрямку – археологічної петрографії. Вже перші його дослідження показали, що використання мінералогічних і петрографічних методів значно розширює можливості і підвищує ефективність археологічних досліджень. Як один із засновників цього наукового напрямку В.Ф.Петрунь зробив багато для визначення місця археологічної петрографії в структурі археології, її об'єктів, мети, задач, розробив її методологічну основу, узагальнив і проаналізував історію її розвитку.

В.Ф.Петрунь власноручно зібрав багатотисячну колекцію петрографічних зразків і археологічних артефактів, яку ще за життя подарував Одеському археологічному музею НАН України. Результати археолого-петрографічних досліджень Віктора Федоровича дозволили зробити значну кількість важливих історичних висновків з приводу джерел кам'яної сировини первісної людини, шляхів розповсюдження товарів, міграції народів, тощо. Загальний список геологічних, мінералогічних, інженерно-геологічних, археолого-петрографічних і археологічних робіт В.Ф.Петруня перевищує сто публікацій.

Світлий образ Віктора Федоровича Петруня залишиться в пам'яті численних його співробітників і учнів – геологів, мінералогів, археологів.

Свєтєхов В.Д., Свєтєхов Є.В., Філенко В.В., Пірогова Г.А.

*Надійшла до редакції 15 листопада 2005 р.
Представив до публікації проф. Б.І.Пірогов.*